

BEHANDELING VAN RAPPORTEN INGEDIEND DOOR STATEN DIE PARTIJ ZIJN
INGEVOLGE ARTIKEL 44 VAN HET VERDRAG

Slotopmerkingen van het Comité voor de Rechten van het Kind
Het KONINKRIJK DER NEDERLANDEN (NEDERLAND en ARUBA)¹

1. Het Comité behandelde de rapporten van het Koninkrijk der Nederlanden, met inbegrip van het tweede periodieke rapport van Nederland (CRC/C/117/Add.1) en het initiële rapport van Aruba (CRC/C/117/Add.2) op zijn 928ste en 929ste zitting (zie CRC/C/SR.928-929), gehouden op 19 januari 2004 en nam op de 946ste zitting, gehouden op 30 januari 2004, de volgende slotopmerkingen aan.

A. Inleiding

2. Het Comité uit zijn waardering voor de indiening van de rapporten van de Verdragspartij, alsmede voor de gedetailleerde schriftelijke antwoorden op de lijst van onderwerpen (CRC/C/Q/NLD/2), die een beter inzicht geven in de situatie van kinderen in de Verdragspartij. Het uit tevens zijn waardering voor de aanwezigheid van een hoge, intersectorale delegatie en de openhartige en open dialoog met de delegatie.

3. Het Comité herhaalt tegelijkertijd zijn punt van zorg, zoals gesteld in het slotcommentaar inzake het Koninkrijk der Nederlanden (Nederlandse Antillen), (CRC/C/15/Add.186, punt 2), dat, alhoewel het Koninkrijk der Nederlanden één Partij bij het Verdrag is, het drie afzonderlijke rapporten heeft ingediend voor elk van de autonome delen van de Verdragspartij. Het Comité herhaalt derhalve zijn verzoek dat de Verdragspartij een uitvoerig derde periodiek rapport indient met informatie over alle drie de regio's van de Verdragspartij.

¹ Om praktische redenen wordt het deel van het Koninkrijk der Nederlanden in Europa hierna uitsluitend aangeduid als Nederland.

B. Positieve aspecten

4. Het Comité neemt met waardering kennis van de inspanningen om de beleidscoördinatie te verbeteren, onder andere door de instelling van een Jeugdcommissaris in Nederland in 2004.

5. Het Comité verwelkomt de inspanningen om de jeugd meer bij de beleidsvorming te betrekken, onder andere door de instelling van een Nationale Jeugdraad en een Jeugdparlement op Aruba in 2003.

6. Het Comité verwelkomt hervormingen op het gebied van wetgeving gericht op een betere uitvoering van het Verdrag, en met name:

- a. wijzigingen van strafrechtelijke bepalingen inzake seksuele misdrijven, op Aruba in 2003;
- b. de aanneming van de Wet arbeid en zorg in 2001;
- c. de inwerkingtreding van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten in 1998.

7. Het Comité neemt voorts met waardering kennis van het feit dat de Verdragspartij heeft voldaan aan de doelstelling van de Verenigde Naties ten minste 0,7% van het BNP voor officiële ontwikkelingshulp te reserveren.

C. Voornaamste punten van zorg en aanbevelingen

1. Algemene toepassingsmaatregelen
(artt. 4, 42 en 44, zesde lid, van het Verdrag)

Eerdere aanbevelingen van het Comité

8. Het Comité stelt met voldoening vast dat de diverse punten van zorg en aanbevelingen CRC/C/15/Add.114 van 26 oktober 1999) naar aanleiding van de behandeling van het initiële rapport van Nederland (CRC/C/51/Add.1) door middel van wetgevende maatregelen en beleid zijn aangepakt. Echter, aan de aanbevelingen ten aanzien van, onder andere, de instelling van een onafhankelijk mechanisme om de rechten van het kind te controleren zoals een ombudsman voor kinderen (punt 12), alternatieve zorg en de noodzaak van alternatieven voor plaatsing in woonvoorzieningen van kinderen die een gezinsleven moeten

ontberen (punt 16), genitale verminking bij meisjes (punt 18) en onderwijs over mensenrechten (punt 21) is onvoldoende gevolg gegeven. Het Comité merkt op dat deze punten van zorg en aanbevelingen in dit document worden herhaald.

9. Het Comité dringt erop aan dat de Verdragspartij alles in het werk stelt om de aanbevelingen uit het slotcommentaar bij het initiële rapport die nog niet zijn geïmplementeerd aan te pakken alsmede de in dit slotcommentaar vermelde punten van zorg en aanbevelingen met betrekking tot het Koninkrijk der Nederlanden.

Voorbehouden

10. Het Comité is bezorgd over de voorbehouden bij de artikelen 26, 37 en 40 die de Verdragspartij bij haar toetreding tot het Verdrag heeft gemaakt.

11. In het licht van de Verklaring van Wenen en het Actieprogramma van de Wereldconferentie inzake de Rechten van de Mens van 1993, beveelt het Comité aan dat de Verdragspartij al haar voorbehouden bij het Verdrag intrekt.

Wetgeving

12. Zoals opgemerkt in punt 6, verwelkomt het Comité hervormingen op het gebied van wetgeving gericht op een betere conformiteit met het Verdrag. Het Comité is echter bezorgd dat bepaalde nationale wetgeving in Nederland en op Aruba nog niet volledig in overeenstemming is met de beginselen en bepalingen van het Verdrag, onder andere met betrekking tot onderwijs in minderheidstalen en jeugdstrafrecht alsmede leerplicht op Aruba.

13. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij alle noodzakelijke maatregelen neemt teneinde te waarborgen dat de nationale wetgeving in Nederland en op Aruba volledig in overeenstemming is met de beginselen en bepalingen van het Verdrag, met name met betrekking tot onderwijs in minderheidstalen, jeugdstrafrecht alsmede de leerplicht op Aruba.

Coördinatie

14. Hoewel het de inspanningen om de beleidscoördinatie te verbeteren onderkent, is het Comité bezorgd over de coördinatie tussen ministeries en tussen de nationale en lokale overheden.

15. Ten aanzien van Nederland beveelt het Comité aan dat de Verdragspartij waarborgt dat de Jeugdcommissaris de coördinatie tussen ministeries alsmede tussen nationale en lokale overheden vergemakkelijkt, en dat de Commissaris voldoende financiële en personele middelen krijgt toegewezen om het mandaat te vervullen. Het Comité beveelt voorts aan dat de Verdragspartij de doelmatigheid van de Jeugdcommissaris toetst teneinde een permanent mechanisme in te stellen om de uitvoering van het Verdrag te coördineren.

16. Ten aanzien van Aruba beveelt het Comité aan dat de Verdragspartij waarborgt dat het Nationaal Comité inzake de rechten van het kind voldoende financiële en personele middelen krijgt toegewezen om zijn mandaat op doelmatige wijze uit te voeren.

Nationaal actieplan

17. Het Comité betreurt het ontbreken van een allesomvattend nationaal actieplan voor kinderen in de Verdragspartij.

18. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij ten aanzien van Nederland de uitwerking en aanneming bespoedigt van het huidige actieplan voor de toepassing van *A World Fit For Children*, het slotdocument van de in mei 2002 door de Verenigde Naties gehouden Speciale Zitting inzake Kinderen, en waarborgt dat in het actieplan met alle aspecten van het Verdrag rekening wordt gehouden.

19. Het Comité beveelt ten aanzien van Aruba aan dat de Verdragspartij haar Jeugdbeleidsplan 2001-2005 herzielt teneinde het uit te breiden naar alle gebieden van het Verdrag voor alle personen jonger dan 18 jaar.

Onafhankelijke controle

20. Het Comité neemt met instemming kennis van de informatie van de delegatie dat een lid van het Nederlandse parlement bij het parlement een wetsvoorstel heeft ingediend inzake de instelling van een ombudsman voor kinderen. Het Comité neemt voorts nota van de conclusie van een in 2002 in opdracht van de Regering van Nederland uitgevoerd onderzoek, waarin voor de instelling van een ombudsman voor kinderen wordt gepleit. Het Comité betreurt dat er geen vervolg is gegeven aan dit onderzoek, en herhaalt derhalve zijn eerdere punt van zorg betreffende het ontbreken van een onafhankelijk mechanisme met een mandaat om, onder andere, regelmatig de voortgang te controleren en te evalueren van

de vorderingen bij de toepassing van het Verdrag en met de bevoegdheid individuele klachten over schendingen van de rechten van de mens in Nederland en op Aruba in ontvangst en in behandeling te nemen.

21. In het licht van zijn voorgaande aanbevelingen en de conclusie van het bovengenoemde onderzoek uit 2002, dringt het Comité er bij de Verdragspartij op aan de noodzakelijke maatregelen te nemen met betrekking tot de instelling van een ombudsman voor kinderen in overeenstemming met Algemene Opmerking nr. 2 (CRC/GC/2002/2) van het Comité inzake nationale mensenrechteninstellingen en de Beginselen van Parijs (resolutie 48/134 van de Algemene Vergadering) in Nederland en op Aruba. In het licht van de verschillende institutionele kaders in Nederland en op Aruba, stelt het Comité voor dat de Verdragspartij zowel in Nederland als op Aruba een onafhankelijk en doeltreffend mechanisme instelt.

Deze ombudsmannen voor kinderen dienen de toepassing van het Verdrag te controleren, klachten van kinderen voortvarend in behandeling te nemen, daarbij rekening houdend met de belangen van het kind, en rechtsmiddelen te bieden voor schendingen van de rechten van kinderen ingevolge het Verdrag, voldoende personele en financiële middelen toegewezen te krijgen en gemakkelijk toegankelijk te zijn voor kinderen.

Middelen voor kinderen

22. Hoewel het opmerkt dat de ten behoeve van kinderen gereserveerde budgetten relatief substantieel zijn, spreekt het Comité zijn bezorgdheid uit over het feit dat de financiële middelen voor onderwijs, kindbescherming en het voorkomen van kindermishandeling de afgelopen jaren een daling te zien hebben gegeven en dat in Nederland aanzienlijk minder geld beschikbaar is gesteld voor de rechtsbijstand aan kinderen en het werk van jeugdorganisaties, waardoor de continuïteit van de dienstverlening in gevaar komt.

23. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij bijzondere aandacht besteedt aan de volledige uitvoering van artikel 4 van het Verdrag door prioriteit te geven aan de toewijzing van budget ter waarborging van de verwezenlijking van de economische, sociale en culturele rechten van kinderen, met name diegenen die in economisch opzicht tot kansarme groepen behoren, “in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen dit toelaten”.

Verzamelen van gegevens

24. Terwijl het de statistische gegevens in de schriftelijke antwoorden op de lijst van onderwerpen (CRC/C/RESP/48) van de Verdragspartij verwelkomt, betreurt het Comité het ontbreken van informatie over het systeem van gegevensverzameling. Voorts is het Comité bezorgd over het feit dat de statistische gegevens in Nederland onderverdeeld lijken naar leeftijdsgroepen tot 25 jaar, hetgeen tot problemen leidt bij het vaststellen van de situatie van kinderen jonger dan 18 jaar.

25. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij een systeem van gegevensverzameling ontwikkelt dat in overeenstemming is met het Verdrag en gegevens verzamelt onderverdeeld naar geslacht, leeftijd en andere relevante indicatoren. Een dergelijk systeem dient betrekking te hebben op alle personen jonger dan 18 jaar en met name aandacht te besteden aan kwetsbare groepen zoals kinderen die een gezinsleven moeten ontberen, slachtoffers van mishandeling, seksuele uitbuiting en mensenhandel en kinderen die met justitie in aanraking zijn gekomen. Voorts dienen de gegevens gebruikt te worden bij de ontwikkeling van programma's en beleid voor de toepassing van het Verdrag.

Samenwerking met het maatschappelijk middenveld

26. Het Comité neemt met voldoening kennis van de samenwerking tussen de Verdragspartij en de NGO's bij het opstellen van het rapport en van de financiële ondersteuning door de Verdragspartij aan de NGO's bij het opstellen van een alternatief rapport dat bij het Comité is ingediend. Het Comité is niettemin van mening dat de samenwerking met het maatschappelijk middenveld versterkt zou kunnen worden en een systematischer aanpak zou kunnen worden gehanteerd.

27. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij op consistente wijze streeft naar samenwerking met het maatschappelijk middenveld bij de toepassing van het Verdrag, waaronder op het gebied van beleidsvorming.

Verspreiding en training

28. Het Comité neemt met voldoening kennis van de inspanningen van de Verdragspartij om de bepalingen en beginselen van het Verdrag algemeen bekend te maken, maar is niettemin van mening dat deze inspanningen onvoldoende zijn.

29. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij haar inspanningen voortzet teneinde te waarborgen dat de beginselen en bepalingen van het Verdrag algemeen bekend zijn

en door zowel volwassenen als kinderen worden begrepen. In dit opzicht moedigt het Comité de Verdragspartij aan een systematisch onderwijs- en trainingsprogramma op te zetten omtrent de beginselen en bepalingen van het Verdrag bestemd voor kinderen, ouders en alle voor en met kinderen werkende beroepsgroepen, zoals rechters, juristen, politie en justitie, leerkrachten, personeel in de gezondheidszorg en maatschappelijk werkers.

2. Algemene beginselen
(artt. 2, 3, 6 en 12 van het Verdrag)

Non-discriminatie

30. Het Comité neemt nota van de grote inspanningen die de Verdragspartij zich heeft getroost om rassendiscriminatie het hoofd te bieden, waarvan de bijzonderheden ook zijn onderschreven door het Comité ter uitbanning van rassendiscriminatie (CERD/C/304/Add.104). Het Comité is echter bezorgd dat maatschappelijke vooroordelen en discriminatie hardnekkig aanwezig blijven in de maatschappij, met name jegens kinderen van etnische minderheden, gevluchte kinderen en asielzoekende kinderen, en dat in sommige wijken en scholen in Nederland sprake is van een de facto segregatie tussen autochtone Nederlandse gezinnen en gezinnen van buitenlandse herkomst. Ten aanzien van Aruba is het Comité bezorgd over discriminatie jegens kinderen van migrantenfamilies, met name wat betreft de toegang tot diensten en het feit dat invaliditeit niet aangemerkt wordt als grond voor discriminatie zoals omschreven in de Grondwet.

31. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij haar inspanningen vergroot teneinde de uitvoering te waarborgen van bestaande wetten ter waarborging van het beginsel van non-discriminatie en volledige nakoming van artikel 2 van het Verdrag, en een proactieve en allesomvattende strategie aanneemt om discriminatie op welke grond dan ook en jegens alle kwetsbare groepen uit te bannen. Het Comité verzoekt de Verdragspartij met name aandacht te besteden aan het uitbannen van negatieve stereotype beelden van gevluchte of asielzoekende kinderen in Nederland en de oorzaken die ten grondslag liggen aan de de facto segregatie op scholen en in wijken aan te pakken. Het beveelt voorts aan dat de Verdragspartij waarborgt dat kinderen van migrantenfamilies op Aruba gelijke toegang hebben tot onderwijs, gezondheidszorg en andere diensten en dat er wetgeving is om kinderen met een handicap tegen discriminatie te beschermen.

32. Het Comité doet het verzoek dat in het volgende periodieke rapport specifieke informatie wordt opgenomen omtrent maatregelen en programma's betrekking hebbend op het Verdrag inzake de rechten van het kind die door de Verdragpartij zijn genomen om gevolg te geven aan de Verklaring en het Actieprogramma die zijn aangenomen bij de in 2001 gehouden Wereldconferentie tegen Racisme, Rassendiscriminatie, Vreemdelingenhaat en aanverwante Onverdraagzaamheid, en rekening houdend met Algemene Opmerking nr. 1 bij artikel 29, eerste lid, van het Verdrag (doelstellingen van onderwijs).

Recht op leven, overleven en ontwikkeling

33. Het Comité neemt nota van de informatie dat euthanasie een strafbaar feit blijft uit hoofde van artikel 293 van het Wetboek van Strafrecht, maar dat geen vervolging wordt ingesteld indien zij wordt verricht door een arts die zich aan de zorgvuldigheidseisen houdt zoals uitdrukkelijk vermeld in artikel 293, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht, en de ingevolge de wet- en regelgeving vereiste procedures volgt. Aangezien deze wetgeving tevens van toepassing is op kinderen van 12 jaar en ouder, en in de wet wordt gesteld dat er sprake moet zijn van een uitdrukkelijk en herhaald verzoek van het kind en van toestemming van de ouder of ouders indien het kind jonger is dan 16 jaar, is het Comité bezorgd over de controle van dergelijke verzoeken aangezien de toetsing pas plaatsvindt nadat het verzoek is ingewilligd en aangezien niet alle gevallen door de artsen worden gemeld. Het Comité is bezorgd over informatie dat medisch personeel het leven heeft beëindigd van pasgeborenen met ernstige afwijkingen.

34. Onder verwijzing naar de aanbevelingen van het Comité voor de rechten van de mens die hierop betrekking hebben (CCPR/CO/72/NET punt 5), beveelt het Comité aan dat de Verdragspartij:

- a. regelmatig de regelgeving en procedures in Nederland met betrekking tot levensbeëindiging op verzoek toetst en zonodig herziet teneinde te waarborgen dat kinderen, met inbegrip van pasgeborenen met ernstige afwijkingen, bijzondere bescherming genieten en dat de regelgeving en procedures in overeenstemming zijn met artikel 6 van het Verdrag;**
- b. alle noodzakelijke maatregelen neemt om de toetsing van de euthanasiepraktijk te versterken en het niet melden van gevallen te voorkomen, en waarborgt dat de geestelijke en psychologische status van het kind en van de ouder, ouders of voogd die om levensbeëindiging**

verzoeken in overweging worden genomen bij het besluit het verzoek al dan niet in te willigen;

- c. **in haar volgende periodieke rapport voorziet in aanvullende informatie met betrekking de toepassing van de wet- en regelgeving inzake levensbeëindiging op verzoek.**

Eerbiediging van de opvattingen van het kind

35. Het Comité verwelkomt de oprichting van een Nationale Jeugdraad zowel in Nederland als op Aruba, en de financiële ondersteuning die door de Verdragspartij aan deze Raden wordt verstrekt. Het Comité neemt voorts met voldoening kennis van de enquête “Praat mee over je rechten”, die in 2002 in Nederland werd gehouden onder jongeren van 12-18 jaar, waaruit bleek dat zij in belangrijke mate op de hoogte waren van hun rechten en waarin zij hun punten van zorg omtrent hun rechten kenbaar konden maken. Het Comité is echter bezorgd dat in Nederland organisaties van allochtone jongeren nog niet volledig gebruik hebben gemaakt van hun recht op vrije meningsuiting opdat daar rekening mee kan worden gehouden.

36. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij wat Nederland betreft haar steun aan de Nationale Jeugdraad en jeugdorganisaties versterkt en haar steun aan organisaties van allochtone jongeren intensiveert en deze integreert in de dialoog- en participatiestructuren. Het Comité beveelt voorts aan dat de Verdragspartij de Nationale Jeugdraad op Aruba blijft ondersteunen, en dringt er bij de Verdragspartij op aan ondersteuning te geven aan een enquête onder jongeren op Aruba over hun rechten, naar analogie van de enquête die in Nederland is gehouden.

2. Burgerrechten en vrijheden

(artt. 7, 8, 13-17 en 37, onderdeel a, van het Verdrag)

Geboorteregistratie

37. Het Comité deelt de bezorgdheid van de Verdragspartij over het grote aantal geboorten op Aruba dat niet wordt geregistreerd.

38. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij haar inspanningen op Aruba versterkt teneinde te waarborgen dat de geboorte van alle kinderen worden geregistreerd, met inbegrip van die van migranten zonder papieren. In dit opzicht doet het Comité de aanbeveling dat de Verdragspartij mogelijkheden onderzoekt tot

samenwerking tussen Aruba en de Nederlandse Antillen en mogelijk met andere landen in de regio.

3. Gezinssituatie en alternatieve zorg

(artt. 5; 18 (eerste en tweede lid); 9-11; 19-21; 25; 27 (vierde lid); en 39 van het Verdrag)

Ouderlijke verantwoordelijkheid

39. Het Comité is bezorgd over de vermindering van de fondsen voor zorginstellingen, faciliteiten en diensten voor kinderen, met inbegrip van kinderdagverblijven, in de Verdragspartij, hetgeen geresulteerd heeft in wachtlijsten en een versnippering van diensten gericht op het bijstaan van ouders bij de opvoeding van hun kinderen.

40. In het licht van artikel 18 beveelt het Comité aan dat de Verdragspartij een evaluatie uitvoert van de diensten waarvan ouders gebruik kunnen maken bij de opvoeding van hun kinderen teneinde de oorzaak van de wachtlijsten in Nederland vast te stellen en de kwaliteit van de geleverde diensten te beoordelen. Het Comité beveelt voorts aan dat met betrekking tot het gehele Koninkrijk de Verdragspartij de fondsen voor en beschikbaarheid van hoogwaardige zorginstellingen en –diensten voor kinderen verhoogt, ondersteuning biedt aan voorlichtingsprogramma's voor ouders, met name ouders van achtergestelde en kwetsbare kinderen en adolescenten, en waarborgt dat alle kinderen en adolescenten met werkende ouders het recht hebben gebruik te maken van deze diensten en faciliteiten.

Alternatieve zorg

41. Het Comité deelt de zorg van de Verdragspartij dat de mechanismen en instellingen voor alternatieve zorg onvoldoende zijn om het groeiend aantal kinderen op Aruba dat deze zorg behoeft op te vangen, en het spreekt wederom zijn bezorgdheid uit over het gebrek aan alternatieven voor plaatsing in residentiële opvang voor kinderen in Nederland die een gezinsleven moeten ontberen.

42. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij de alternatieve zorg in alle delen van het Koninkrijk uitbreidt, onder andere door middel van een uitbreiding van de ondersteunende diensten en de financiële bijstand aan pleeggezinnen, en een uitbreiding van het aantal medewerkers bij residentiële voorzieningen op Aruba teneinde te waarborgen dat kinderen fulltime verzorging krijgen, ook in het weekend.

Geweld, mishandeling en verwaarlozing

43. Het Comité neemt met voldoening kennis van het feit dat in Nederland de Wet op de jeugdzorg, waarmee beoogd wordt de doelmatigheid van de kindermishandeling te vergroten en die medisch personeel verplicht gevallen waarin mogelijk sprake is van kindermishandeling te melden, door de Tweede Kamer is aangenomen en nu wacht op goedkeuring door de Eerste Kamer. Het Comité is evenwel bezorgd dat in Nederland de wachtlijsten voor slachtoffers van mishandeling blijven bestaan en dat onvoldoende financiële middelen beschikbaar worden gesteld voor de preventie van mishandeling en voor diensten voor herstel en begeleiding. Het Comité deelt voorts de zorg van de Verdragspartij dat er op Aruba geen helder omschreven beleid is voor het voorkomen van kindermishandeling en verwaarlozing en de hulp aan slachtoffers en dat de dienstverlening op dit gebied ontoereikend is. Het Comité is voorts bezorgd over het feit dat er geen wettelijk verbod bestaat op lijfstraffen binnen het gezin.

44. Het Comité doet de aanbeveling dat de Verdragspartij:

- a. waarborgt dat er een helder omschreven beleid is inzake kindermishandeling en verwaarlozing, met inbegrip van preventie, melding en slachtofferhulp en dat hiervoor voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn, zowel in Nederland als op Aruba;
- b. waarborgt dat wat betreft Nederland de Wet op de jeugdzorg in overeenstemming is met de bepalingen en beginselen van het Verdrag, en de inwerkingtreding ervan bespoedigt;
- c. het Besluit van de Arubaanse Regering uit 1993 inzake de oprichting van een medische instantie die gevallen van kindermishandeling en verwaarlozing registreert en het onderzoek naar en de behandeling van slachtoffers coördineert, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van het kind, in een wet vastlegt;
- d. lijfstraffen uitdrukkelijk bij wet verbiedt ten aanzien van alle delen van de Verdragspartij, en voorlichtingscampagnes uitvoert om de negatieve gevolgen van een slechte behandeling van kinderen te belichten, en positieve, niet gewelddadige vormen van straf bevordert als alternatief voor lijfstraffen.

4. Basisgezondheidszorg en welzijn

(artt. 6; 18, derde lid; 23; 24; 26; 27, eerste tot en met derde lid, van het Verdrag)

Kinderen met een handicap

45. Het Comité verwelkomt de voortdurende inspanningen om kinderen met een handicap een plaats te geven in het gewone onderwijssysteem, met name in Nederland, maar is

evenwel bezorgd over het feit dat kinderen met een handicap in Nederland erg lang moeten wachten op toegang tot diensten en programma's. Voorts is het Comité bezorgd dat kinderen met een handicap op Aruba niet volledig in de maatschappij worden opgenomen.

46. Overeenkomstig de Standaardregels van de Verenigde Naties betreffende het bieden van gelijke kansen voor gehandicapten (Resolutie 48/96 van de Algemene Vergadering van 20 december 1993), beveelt het Comité aan dat de Verdragspartij haar inspanningen versterkt om kinderen met een handicap een plaats te geven in het gewone onderwijssysteem en in het dagelijks leven door:

- a. alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de wachtlijsten voor diensten en programma's voor kinderen met een handicap in Nederland weg te werken;
- b. op Aruba de onderwijsmogelijkheden voor kinderen met een handicap, met inbegrip van leerproblemen, op het niveau van het voortgezet onderwijs te vergroten;
- c. de fysieke toegankelijkheid van schoolgebouwen, faciliteiten voor sport en ontspanning, en andere openbare gebouwen en ruimten op Aruba te verbeteren;
- d. bewustwordingscampagnes op te zetten teneinde de vooroordelen ten aanzien van kinderen met een handicap aan te pakken, en de volledige integratie van deze kinderen in de maatschappij te bevorderen.

Gezondheid en gezondheidsdiensten

47. Het Comité verwelkomt de lage zuigelingen- en kindersterfte in alle delen van de Verdragspartij, maar is bezorgd over de relatief lage vaccinatiegraad bij bepaalde religieuze groeperingen. Het Comité is voorts bezorgd over het feit dat de aantallen moeders en kinderen met HIV/AIDS een stijgende lijn vertoont.

48. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij:

- a. alle noodzakelijke maatregelen neemt, in samenwerking met ouders en religieuze leiders, teneinde een universele vaccinatie van kinderen te waarborgen;
- b. alle noodzakelijke maatregelen neemt om de overdracht van HIV/AIDS van moeder op kind terug te dringen, met inbegrip van maar niet beperkt tot het gebruik van antiretrovirale middelen door zwangere vrouwen die seropositief zijn.

Gezondheid van adolescenten

49. Het Comité is voorts bezorgd over het gebrek aan voldoende geestelijke gezondheidszorg voor adolescenten in de Verdragspartij en over de prevalentie van alcohol- en drugsmisbruik. Het is tevens bezorgd dat het aantal tienerzwangerschappen en seksueel overdraagbare infecties in Nederland een stijgende lijn vertoont, en dat er op Aruba slechts beperkte diensten zijn voor tienermoeders en dat zij soms van school worden verwijderd.

50. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij:

- a. alle noodzakelijke financiële en administratieve maatregelen neemt teneinde te waarborgen dat geestelijke gezondheidszorg in voldoende mate beschikbaar is voor adolescenten;**
- b. alle noodzakelijke maatregelen neemt om drugs- en alcoholmisbruik te voorkomen, met inbegrip van voorlichtingscampagnes, en waarborgt dat er voldoende revalidatiediensten zijn die specifiek op kinderen en adolescenten zijn gericht;**
- c. programma's intensificeert over seksuele voorlichting, ook op scholen, en reproductieve gezondheidszorg voor adolescenten en doeltreffende maatregelen neemt om zwangerschap op jonge leeftijd te voorkomen;**
- d. op Aruba tienermoeders de juiste ondersteuning geeft en waarborgt dat zij hun schoolopleiding kunnen afmaken.**

5. Onderwijs, ontspanning en culturele activiteiten

(artt. 28, 29, en 31 van het Verdrag)

51. Het Comité neemt nota van de door de delegatie verstrekte informatie dat in Nederland en op Aruba inspanningen zullen worden geïntensiveerd om voortijdig schoolverlaten te voorkomen en voortijdige schoolverlaters te ondersteunen en dat het voornemen bestaat op Aruba het tweetalig onderwijs (Papiaments en Nederlands) uit te breiden naar het voortgezet onderwijs. Het Comité is echter bezorgd over het feit dat basisonderwijs op Aruba niet verplicht is en dat onderwijs voor jonge kinderen niet universeel beschikbaar is in alle delen van de Verdragspartij.

52. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij:

- a. vaart zet achter inspanningen om spijbelen en voortijdig schoolverlaten aan te pakken;**

- b. waarborgt dat er voor alle kinderen betaalbaar en kwalitatief goed onderwijs voor jonge kinderen beschikbaar is;**
- c. op Aruba de aanneming van een nationale bepaling inzake leerplicht bespoedigt en waarborgt dat deze ten uitvoer wordt gelegd, met name met betrekking tot kinderen van migranten zonder papieren;**
- d. op Aruba waarborgt dat er voldoende leermiddelen in het Papiaments beschikbaar zijn voor leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs.**
- e. zowel in Nederland als op Aruba onderwijs op het gebied van mensenrechten in het schoolcurriculum wordt opgenomen.**

6. Bijzondere beschermende maatregelen

(artt. 22, 38, 39, 40, 37, onderdelen b-d, 32-36 van het Verdrag)

Vluchtelingen-kinderen en asielzoekende kinderen

53. Het Comité uit zijn bezorgdheid over het feit dat in Nederland de omschrijving van een alleenstaande minderjarige asielzoeker niet voldoet aan de internationale normen en dat het de toegang tot basisdiensten kan bemoeilijken voor een kind dat in het land verblijft. Het is voorts bezorgd over het feit dat de beslissing over en afwijzing van een belangrijk en toenemend deel van de aanvragen van vluchtelingen middels de versnelde procedure van 48 uur niet in overeenstemming is met artikel 22 en de internationale normen. Voorts is het Comité bezorgd over het feit dat kinderen van wie de aanvraag om toelating als vluchteling is afgewezen worden geplaatst in gesloten centra met weinig mogelijkheden voor onderwijs en ontspanning. Het Comité is tot slot bezorgd over het ontbreken van formele asiel- en beschermingsprocedures op Aruba en over de huidige praktijken met betrekking tot het opsluiten en deporteren van illegale migranten.

54. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij met betrekking tot Nederland:

- a. de Vreemdelingenwet van 2001 en de toepassing ervan herziet teneinde volledige overeenkomst te waarborgen met internationale normen die op vluchtelingen van toepassing zijn en met het Verdrag;**
- b. haar omschrijving van alleenstaande minderjarige asielzoeker verandert teneinde aan internationale normen te voldoen;**
- c. waarborgt dat de beslissing over de vluchtelingenstatus van minderjarigen voldoet aan de internationale normen, en derhalve de versnelde procedure van 48 uur heroverweegt;**

- d. waarborgt dat de detentie van kinderen van wie het verzoek om toelating als vluchteling is afgewezen slechts als laatste middel wordt toegepast, en dat alle kinderen die op uitzetting wachten adequaat onderwijs en adequate huisvesting krijgen.**

55. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij op Aruba, in samenwerking met de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen (UNHCR), een formeel systeem opzet voor asielprocedures en de bescherming van vluchtelingen dat voldoet aan het Verdrag en de toepasselijke internationale normen.

Seksuele uitbuiting en mensenhandel

56. Het Comité verwelkomt de inspanningen van de Verdragspartij in Nederland om de seksuele uitbuiting van kinderen aan te pakken, met name door middel van de training van de politie. Het is echter bezorgd over het feit dat het klachtvereiste met betrekking tot slachtoffers ouder dan 12 jaar en de eis van dubbele strafbaarheid een belemmering vormen voor de vervolging van gevallen van seksueel misbruik van kinderen die in Nederland of daarbuiten zijn gepleegd. Met betrekking tot Aruba uit het Comité de zorg dat kinderen kwetsbaar zijn voor mensenhandel ten behoeve van de smokkel van verdovende middelen of seksuele uitbuiting, waaronder ook door middel van toerisme.

57. Het Comité beveelt voorts aan dat de Verdragspartij:

- a. een Nationaal Actieplan tegen commerciële seksuele exploitatie ontwikkelt voor Nederland en Aruba, zoals overeengekomen op het eerste en tweede Wereldcongres tegen commerciële seksuele exploitatie van kinderen (1996 en 2001), en de regionale samenwerking in dit opzicht versterkt;**
- b. in Nederland de wetgeving wijzigt teneinde het klachtvereiste en de eis van dubbele strafbaarheid voor de vervolging van seksuele misdrijven tegen kinderen af te schaffen;**
- c. de capaciteit uitbreidt van de politie in Nederland en op Aruba met betrekking tot het in ontvangst nemen en onderzoeken van klachten inzake mensenhandel en seksuele uitbuiting, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van het kind, onder andere door het uitbreiden van de personele en financiële middelen en waar nodig door middel van passende training;**
- d. waarborgt dat alle slachtoffers van mensenhandel en prostitutie in de Verdragspartij toegang hebben tot de juiste programma's en diensten met betrekking tot herstel en herintegratie;**

- e. **een diepgaand onderzoek uitvoert naar de handel in en seksuele uitbuiting van kinderen op Aruba, met inbegrip van het mogelijk bestaan van sekstoerisme.**

Jeugdstrafrecht

58. Het Comité is bezorgd dat in de Verdragspartij:

- a. kinderen tussen de 16 en 18 jaar die met justitie in aanraking zijn gekomen als volwassenen kunnen worden berecht;
- b. een toenemend aantal kinderen die met de Nederlandse justitie in aanraking zijn gekomen tot detentie worden veroordeeld;
- c. jeugdige daders in Nederlands soms gedetineerd worden samen met kinderen die zijn opgenomen wegens gedragsproblemen;
- d. op Aruba slechts beperkte alternatieven zijn voor detentie.

59. Het Comité beveelt aan dat de Verdragspartij:

- a. de volledige toepassing waarborgt van de normen voor het jeugdstrafrecht en met name de artikelen 37, 40 en 39 van het Verdrag, alsmede van de Richtlijnen van de Verenigde Naties inzake de minimumnormen voor de rechtsbedeling ten behoeve van minderjarigen (' the Beijing Rules') en de Richtlijnen van de Verenigde Naties inzake de preventie van misdaad onder minderjarigen (' the Riyadh Guidelines'), en in het licht van de in 1995 door het Comité gehouden discussiedag inzake de rechtsbedeling ten behoeve van minderjarigen in de gehele Verdragspartij en met betrekking tot alle personen jonger dan 18 jaar;**
- b. de wetgeving in Nederland en op Aruba wijzigt zodat personen tussen de 16 en 18 jaar geen levenslange gevangenisstraf opgelegd kunnen krijgen en een maximum wordt gesteld aan hun detentie;**
- c. waarborgt dat de detentie van jeugdige daders uitsluitend als laatste middel wordt ingezet;**
- d. voorkomt dat jeugdige daders worden gedetineerd samen met kinderen die wegens gedragsproblemen zijn opgenomen; en**
- e. ten aanzien van Aruba vaart zet achter inspanningen om alternatieven voor detentie te creëren voor kinderen die in aanraking zijn gekomen met justitie.**

9. Facultatieve Protocollen bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind

60. Het Comité neemt nota van de ondertekening door de Verdragspartij op 7 september 2000 van de Facultatieve Protocollen bij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, inzake

de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie en inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten. Het Comité is evenwel bezorgd over het feit dat de Protocollen nog niet zijn bekrachtigd.

61. Het Comité beveelt de Verdragspartij aan vaart te zetten achter de bekrachtiging van het Facultatieve Protocol bij het Verdrag voor de Rechten van het Kind inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en kinderpornografie, en het Facultatieve Protocol inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten.

10. Verspreiding van documenten

62. Tenslotte beveelt het Comité in het licht van artikel 44, zesde lid, van het Verdrag aan het tweede periodieke rapport en de schriftelijke antwoorden van de Verdragspartij algemeen beschikbaar te stellen aan het publiek, en dat de publicatie van het rapport wordt overwogen tezamen met de desbetreffende beknopte verslagen en het door het Comité aangenomen slotcommentaar. De wijde verspreiding van een dergelijk document dient te leiden tot discussie over en bekendheid met het Verdrag en de toepassing en controle ervan binnen de regering, het parlement en het publiek, met inbegrip van betrokken niet-gouvernementele organisaties.

11. Volgende rapport

63. Het Comité ziet het volgende (derde) periodieke rapport van de Verdragspartij, met inbegrip van informatie afkomstig van alle drie de autonome delen van het Koninkrijk der Nederlanden en met een maximale omvang van 120 pagina's (zie CRC/C/118), tegemoet op de vastgestelde datum van 6 maart 2007.